

Všichni jsme sluneční papršlek

Pravda Aleš je borec. Miluju ho. Je slunečním paprskem. Kdybych mohl, líbal bych mu kotníky... jako ti lidé z imaginární divadelně hudební tramvaje...

Aleš říkal, že všichni jsme slunečním paprskem. A pak od nás odešel, hajzl. Strážce Země (z jiné letošní písecké inscenace) přestal fungovat a byli jsme ponecháni sami sobě. Aleši, proč jsi nás opustil? Teď si musíme poradit sami, nějak poradit sami.

Mimochodem, naším světem, naším vesmírem je dramatik – divadelní kroužek. (A to úplně stačí. Proč bychom potřebovali větší svět než dramatik?) A právě tento vesmír byl jeho prorokem, Alešem, tím hajzlem, Alešem, kterého všichni milujeme, opuštěn. Zůstali jsme sami, svobodní... Svobodní!?

V inscenaci *Pravda Aleš* jsou herci opravu šíleně svobodní. Z letošních 15 píseckých inscenací pro mě byli nejsvobodnější a nejautentičtější. A protože do divadla chodím kvůli setkávání s otevřenými a svobodnými herci, byl jsem prostě šťastným divákem.

Herci mají ohromný prostor jednat sami za sebe. Neznám přesně rozsah jejich předepsaných rolí, ale v každém případě jednají hluboce za sebe (i kdyby měli role – text, prostor, atd. – fixně určené, což si ani nemyslím – ale je to celkem jedno). Mají čas připravit se na monolog/repliku/akci (a pro mě byla i ta příprava vzrušující) a potom akci v klidu podle svého okamžitého rozpoložení provést. Autentičnost nebyla kontinuálně stoprocentní, ale to není nikdy – nikdo přece nejsme géniové ani světci. Ta autentičnost byla neobvykle vysoká.

Lidi od Michala Stona jsem měl možnost vidět poněkolkáté, a tuto jejich svobodu jednat za sebe a zároveň alespoň základní vybavenost hereckými nástroji (tělesná disciplína, řečové dovednosti, cit pro rytmus a prostor, ...) považuji za jeho know-how, jeho magii, jeho brand. Někdo umí svým lidem, lidem z dramatiky, dát dostatečné sebevědomí a klid na přípravu, akci, doznění, pauzu. Někdo s nimi umí rozvíjet existenci na jevišti.

Šťastně se pracovalo také s tajemnem. Především s tajemnem individuálních a kolektivních nevědomí. Ale také například s nevysvětlitelnými aspekty Aleše či s existencí pána v černočerveném plášti. A co ten surrealistický úlet při popisu příhody, kdy dav sahal Alešovi na stehna a líbal jeho kotníky? Prvky tajemna se plánovaně i spontánně šťastně vynořují právě díky otevřenému a citlivému tázání, které je neustále důsledně přítomno.

Aj, to jsem se v neděli brzy ráno porochnil ve svobodném divadle! (PO)

Sémiotika červené řepy

Červená řepa, jedna z hrdinek první letošní hry na Šrámkově Písku, našla řadu dalších rolí v představení *Nikdy naráz netrápí tě mráz a oblak komárů*. Předvedla tak, že není dobrá jen na barvení vajíček v *Černé slepici*, a to pod rukama Hany Voříškové, jež v rámci eskymácké poezie s rozvernou dětskou hravostí a samozřejmostí inscenovala brutální vraždy všeho možného, včetně pojídání žen a dětí. Řepa tu hraje tuleně, soba, mrože, maso či krev, čímž dokonale ilustruje komentáře k sémiotice, které organicky zaznívaly v diskusích po představeních. Znak je cokoli, co označuje něco jiného, proces stávání se znakem se nazývá semióza. Málo už se ví, že ideální pro semiózu jsou ruce, ale i tvář Hany Voříškové, řepa s ní střídá role i znaky naprosto čistě a přirozeně. Řepa se významově spojila i s hlubokým poselstvím představení, nad miskou boršče si nelze nevzpomenout například na to, že nejdřív je třeba žít a potom teprve filosofovat.

Řepa je sémiotický vítěz letošního Šrámkova Písku, kdo se umístil na druhém místě? Ano, sluchátka. A na třetím? Pochopitelně riff ze *Smoke on the Water* od Deep Purple. (PO)

Nedělní citát

Nyní, sémioticky rozcvičeni, vychutnáme si lépe i pasáž z Proměn divadelního jazyka od profesora Jan Císaře:

„Čím více je na jevišti obnažen a zdůrazněn materiál originálních komponentů jevištního subsystému, jenž nese tento předmětný význam, tím více je možná původnost jevištního znaku a svébytná výpověď tohoto subsystému. Neboť tento materiál plní komunikativně znakovou funkci, kterou nemůže naplňovat materiál slovesného subsystému. Neboli montáž se z tohoto aspektu jeví také jako strukturální uspořádání různých druhů znaků. Přitom jde (...) o rozdílnost materiálovou a z ní vyplývající rozdílnost povahy znaků. Mnohé znaky jevištního subsystému jsou podstatou ikonické – podobné označovanému předmětu. V tom je jejich schopnost konkretizovat určitý význam jako naprosto autentický, pravý, původní, jedinečný, celistvý, nemezerovitý, přesně určený – originální. A také jako smyslově věrohodný.“

Království za kotě!

Po řadě představení, v nichž byla pozornost upřena na to, jak jedinec hledá identitu vymezením se vůči svému okolí, sympaticky přišla i hra, v níž především okolí utváří jednotlivce. Brněnský soubor Mámení si k tomu vzal Shakespearova *Richarda III.*

Úvodní loutkové taškařice naznačovaly, že půjde o lehkou a rozvernou redukcí klasiky, komedie ovšem z tragédie nevznikla. Cesta nevlídnou, byť hračkami prostoupenou socializací budoucího tyрана byla zhmotněna spletitou prohlídkou většiny místností budovy divadla, ti, kdož s vlídně ironickou průvodkyní došli až do temného výtahu, si mohli užít i zpytování svědomí zavražděných, kteří společně ukázali, že jejich přičiněním z Richarda nic než zákeřný masový vrah vyrůst ani nemohlo.

V nejzásadnější místnosti – toho času redakci a tiskárně Pískomyla – byla připravena reflexe (špatných) sociálních podmínek, z nichž pocházeli všichni velcí diktátoři. Jistěže šlo o lehýnce nepatřičné zjednodušení, odpovídající vtipnějším úvodním loutkohrátkám, z hlediska možností jednotlivce se zde však skrývalo i poselství o mnoho radostnější, totiž že na jakkoli bídné startovací čáře a v jakkoli uzavřené a nepřátelské společnosti vyrůstáme, můžeme se nakonec stát čímkoli – popelářem, švadlenou, učitelkou i lékařem. A budeme-li se snažit, klidně i diktátorem. (Mi)

Jsme všichni Fausti?

Fausta je vždycky dobré připomínat, Fausta není nikdy dost. Mimo jiné proto, že jeho příběh naprosto není dopovězený ani dopověditelný. Jsme všichni, kteří chceme vědět víc nebo překročit nějaké konvencemi narýsované hranice, Fausti?..

Na inscenaci mě zaujal z 95% tanec a pohyb; což je u tanečního představení asi správně. Verbální projev i prostorový projev mimo tanec byl pro mě slabší, rozbíjel mi vnímání, nějak mu chyběla temporytmická struktura či co. Zažíval jsem jakési střídání velké libosti při tanci a nenaplněného herectví v ostatních fázích představení. *Valpuržina noc* v určitém rozpolcení.

Tanec začal už od zdařilých kostýmů a zdařilého objektu – křesla – uprostřed parketu. Vycházel ze šťastně načrtnuté struktury, designu oblečení a disciplinovaného a úsporného stylu. Rozvíjel se choreografií přiměřenou dovednostem performerek. Poskytl tanečnicím dostatek svobody pustit k sobě okamžitou inspiraci – tělesnou, vztahovou i estetickou. V pohybu bylo napětí, nevyřčenost, jemně sršivá erotika.

Faust za půl hodiny a celkem důkladně. To, že byl v exkluzivně dámské verzi, pro mě bylo příjemným obohacením; nemyslím, že bych to vnímal jako podstatné; některé složky tajemna a existenciální byly prostě jinak než obvykle zbarvené a jinak voněly.

Největší chvilkový zážitek: krátce před prvním dotekem Markétky a Fausta pár společných kroků bosými ploškami nohou na otancovaných, tvrdých a studených dlaždicích Divadla Pod čarou. (PO)

Něco z debat o viděném

ALEŠToLOVÉ, ZUŠ Trnka, Plzeň – *Pravda Aleš*: Lektóři: Chápu ZUŠkový princip, aby se dostalo na všechny. Empatie v dramatu ke všem. Ale bezohlednost vůči divákovi. Zajímavý morální paradox. Neudrželo se ale ohnisko pozornosti. Viditelné režijní nedostatky. s počtem výpovědí - traumat - zájem sledujících klesá. A místo zájmu nastupuje shovívavost. Zmiňuje se zajímavá práce se zákulisím. Stimul tajemství. Spousta stimulů. Rozpor mezi porotou a POM, zda mají během inscenace performer/hereci odcházet či ne. Lehká unavenost *divadlem* jako osobní výpovědí performerů.

Mámení, Brno – *Richard III.*: Lektóři: (viděli první představení): Kvitován prostor vybraný jako globální divadlo světa vč. propadla dějin pro Richarda III. Pro někoho spíše Instalace v divadle. Příliš mnoho lidí zpomaluje přesuny, nastane problém toku. Je třeba dávat pozor na komfortnost diváků, aby vážně viděli. Herectví neadekvátní určitým proporcím prostoru - akusticky i gesticky. Hlas ani gesta se neměnili, ať se pracovalo s diváky na blízko nebo na dálku. Klaustrofobní pocity, možná mučení skrze Richarda. Ztráta pozornosti diváka. Obdiv ke schopnosti adaptovat inscenaci tak rychle na nové prostředí. Nesmírně přitahující od chvíle, kdy průvodkyně stojí na sloupku. Prostor uvnitř divadla také nabízí i jiné formy animace sám o sobě a netřeba sahat nutně po loutkách. Plénum (vidělo druhé představení): Výborná organizace "průvodkyně". Kvituje kompozici v prostoru.

Hana Voříšková, Choceň – *Nikdy naráz netrápí tě mráz a oblak komárů*: Uchvácení. Hanka přišla s něčím, co je krásné, promyšlené, poetické, intenzivní a s dokonalým rytmem. Je jeho hvězda, hrdinka. A dělá to opakovaně. Přijde, nabídne. Letos ale dokonalá bouda. Udička v první části: příběh, který známe. V druhé polovině: hard-core horor. Kritika společnosti: pocitu, že nás okolí/stát musí udržovat ve vatě. Hanka je příkladem pozitivního překonávání očekávání diváka, který její tvorbu zná. Ač nejde inscenaci označit jako objevnou, je obohacující překračování žánrů, rozrušování hranic. Práce s výtvarným znakem. Krásná forma.

Poslední nakonec, ZUŠ Mladá Boleslav – *Valpuržina noc rave*: Lektóři: Pohybová interpretace přesně sedí ke stylu vyprávění. Skvělý příklad škrtání. „Faust ve 40 minutách“ by byl fajn marketingový tah. K genderovému tématu: divák se zabírá od začátku, jak se to vyřeší s dítětem a zabírá mu to část pozornosti. Příjemné překvapení z práce se světlem. Šlo by podpořit pohyby stínem. Líbila se pohybová práce a práce s rámem. Fyzické gesto by se mělo též zmenšovat s metaforou. VH s umírňováním pohybů nesouhlasí. Trochu zmatení ze sluchátek. Umět prodat pohyb stínem. Vybraný krásný rituál, jen to přidat. Úžasné pohybové představení týkající se verbální klasiky. Plénum: Nepřečetlo lopatku jako nehet - dítě. Problém, co je hlavní: faustovské téma nebo gender. Těkání mezi tématy. (WE)